

Doğa Korumada Geleneksel Kültürün Önemi

The importance of traditional culture in conserving nature

Yasin Koç^{*1}, Abdullah Soykan²

¹Balıkesir Üniversitesi Çağış Kampüsü Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

²Balıkesir Üniversitesi Çağış Kampüsü Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Öz: Son yüz elli yılda teknolojik gelişmeler, dünya nüfusundaki artış, tarımsal üretimde artış sağlamak adına yeni tarım alanları açma ve zirai ilaç kullanımı, orman örtüsünün ortadan kalkmasına bağlı olarak meydana gelen şiddetli erozyon insanlara doğal kaynakların sınırsız olmadığını göstermiştir. Tarım devrimi, sanayi devrimi ve Avrupalıların Afrika kıtasını kolonileştirmesiyle doğal kaynaklar büyük zarar görmüş, dünyanın pek çok yerinde önemli fitocoğrafik sorunlar ortaya çıkmış, doğal peyzaj büyük ve geri döndürülmesi neredeyse imkansız bir değişime uğramıştır. Tüm bu sorunlara bağlı olarak başta Amerika ve Avrupa'da doğa koruma düşüncesi ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1872'de Yellowstone Milli Parkı'nın ilanıyla dünyada ilk kez modern anlamda doğa koruma faaliyetleri başlamıştır. Ancak bu tarihten sonra pek çok sorun da ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlisi söz konusu sahaların içinde ve çevresinde yaşayan insanların bu alanların dışarıya çıkarılmasını ilke edinilmesinden kaynaklanan yerel ölçekli sorunlardır. İnsansız doğa koruma veya Yellowstone tipi koruma da denilen bu yaklaşım yerel insanların geleneksel ekolojik bilgilerinden yararlanarak bütünlük bir doğa korumayı 1970'li yıllara kadar ret etmiş, bu tarihten sonra ise yerel topluluklar da korunan alanların bir parçası olarak görülmüşlerdir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı doğa koruma kavramının kuramsal olarak geçirdiği değişiklikleri ele alarak geleneksel ekolojik bilginin doğa koruma felsefesi içindeki yerini ortaya koymaktır. Çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır: Doğa koruma faaliyetlerinde neden insansız doğa koruma anlayışından vazgeçilmiştir? Geleneksel ekolojik bilginin doğa koruma faaliyetlerine etkileri neler olmuştur? Dünyadaki pratikleriyle gerçekten geleneksel ekolojik bilgi kullanılması mümkün bir bilgi türü müdür? Çalışmada Kazdağı Milli Parkı'nda 2017 yaz ayında belirli aralıklarla yapılan saha çalışmasından elde edilen nitel veriler ile ilgili alanyazın veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Çalışma göstermektedir ki geleneksel ekolojik bilgi doğa korumada pek çok olumlu etkiye sahip olmakla birlikte geleneksel veya yerel olanın tanımlanmasındaki güçlük önemli bir sorun teşkil etmekte ancak geleneksel ekolojik bilgiyi içeren bütünlük doğa koruma yaklaşımı insansız doğa korumadan daha etkili sonuçlar vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa koruma, Geleneksel kültür, Bütünlük yönetim

Abstract: In the last one hundred- and fifty-years technological advancements, the increase in world population, opening up new agrarian zones and the utilization of agricultural pesticides in order to provide an increase in agricultural production, the severe erosion caused by the extinction of forest cover have shown humankind that natural resources are not infinite. Due to agricultural revolution, industrial revolution and the colonization of the African continent by the Europeans, natural resources have suffered great damage; significant phytogeographical problems arose in many parts of the world; natural landscape has gone through major and almost impossibly irrevocable change. Based on all these problems the ide of preserving nature came to being firstly in the United States and Europe. With the announcement of Yellowstone National Park in the United States of America in 1872, nature conservation activities started for the first time in modern sense. However, a good number of issues occurred after this date. The most important of these are the local problems that arise from the adoption of the principle that those who live in and around the zones in question are taken out of it. This approach, called unmanned nature conservation or Yellowstone-type conservation, refused a holistic nature conservation benefiting from locals' traditional ecological knowledge until 1970s, and thereafter these local communities were seen as part of these protected areas. In this purview, the purpose of this study is to demonstrate the place of traditional ecological knowledge in nature conservation philosophy by tackling the theoretical changes that the

*İletişim Yazarı: Yasin Koç, e-Posta: kocyasin2009@gmail.com

concept of nature conservation has undergone. These questions are to be answered in this study: Why was unmanned nature conservation discarded in nature conservation activities? Which were the effects of traditional ecological knowledge on nature conservation activities? Is it truly possible to use traditional ecological knowledge in the real world with its practices in the world? In this study, a body of literature which was related to qualitative data obtained from the field work in Kazdagi National Park in specific periods during the summer of 2017 were used as data source. This study shows that while traditional ecological knowledge has a good number of positive effects on nature conservation, the difficulty of defining traditional or local is a major problem; however, the integrated nature conservation approach with traditional ecological knowledge gives more effective results than unmanned nature conservation.

Keywords: *Nature conservation, Traditional culture, Integrated administration*